Grigore Constantinescu

Comuna

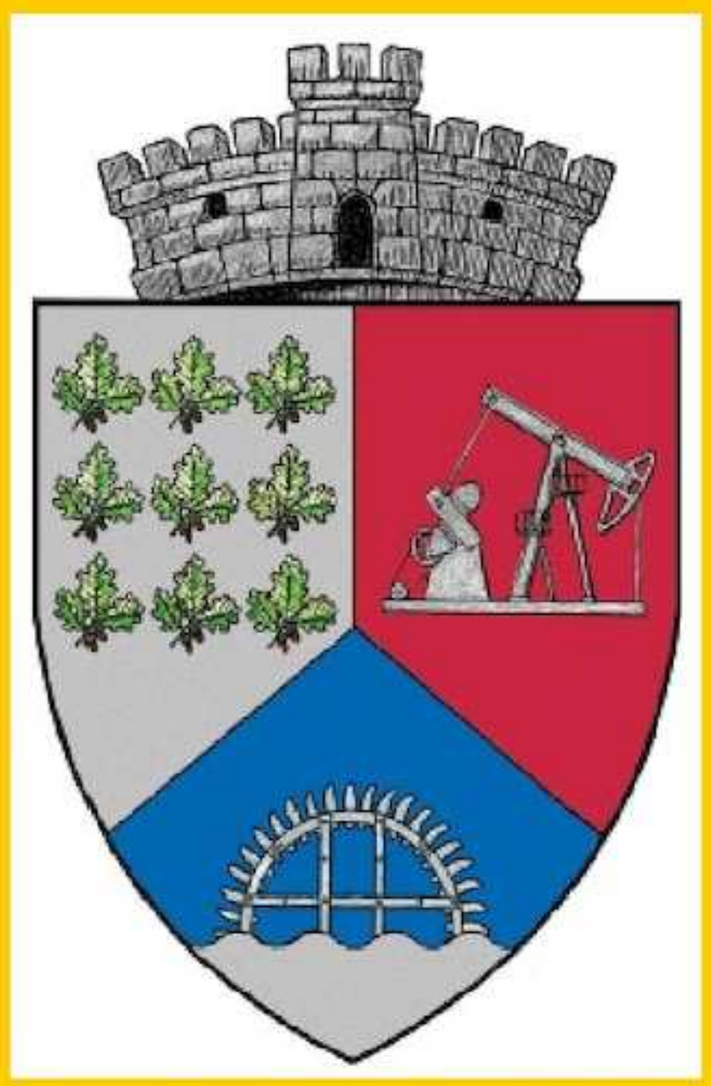

MERIŞANI

PITEŞTI MMXV

MERIŞANI

COMPONENŢĂ: Comuna este formată din 9 sate: **Merişani**; Borleşti; Brătească; Capu Piscului; Crâmpotani; Dobrogostea; Malu Vânăt; Vărzaru; Vâlcelele.
DISTANŢA FAŢĂ DE REŞEDINŢA JUDEŢULUI: 15 km.
SUPRAFAŢĂ: 63,7 km^2.
POPULAŢIE: 4.569 locuitori [2.253 M + 2.316 F] (2011).

ATESTARE DOCUMENTARĂ:

Borleşti – 1570 [7078] ianuarie 14 (DRH, B, ŢR, vol. VI, doc. 179)• **Dobrogosti** <Dobrogostea> – 1515 <7023] mai 23 (DRH, B, ŢR, vol. II, doc. 137)• **Groşi** (în hotar cu Păişeşti) – 1570 [7078] ianuarie 14 (DRH, B, ŢR, vol. VI, doc. 179)• **Merişani** – 1428 iunie-august (DIR, XIII-XV, B, ŢR, doc. 73)• **Vâlcele** –1569 septembrie 1–1570 august 31 [7078] (DIR, XVI, B, ŢR, vol. III, doc. 377)• **Vezurari** (Vărzaru) – <1428> (DRH, B, ŢR, vol. I, doc. 58)• **Zărneşti** – 1515 [7023] mai 23 (DIR, XVI, B, ŢR, vol. I, doc. 109).

În contextul localităților componente, cea mai veche atestare documentară se consemnează în cazul satelor Merișani și Vărzaru, care este menționat sub forma Vezurari.

Așezările sunt atestate documentar inițial în hrisovul emis de cancelaria domnească a voievodului Dan al II-lea în 1428, prin care se confirmă lui Dragomir și fratelui său, Albu, „ocina numită Merișani și partea lui Bara de la Vezurari".

Sit arheologic: Existenţa anterioară a unei comunităţi umane pe teritoriul actual este atestată prin unelte de piatră specifice culturii de prund din perioada paleoliticului inferior, descoperite în aria satului Merişani, prin **Necropola tumulară** din epoca bronzului – de la Merişani, la ramificaţia şoselei Piteşti-Curtea de Argeş spre Brădet şi **Necropola tumulară** geto-dacică [sec. VI-IV a. H.] – din Capu Piscului.

TOPONIMIE:

- Borleşti – toponim derivat din eponimul *Borilă*, sub formă sincopată + sufixul colectiv –*eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- Brătească – toponim asociativ format pe baza eponimului *Bratu*, la origine, apelativul slav *brat* ≈ „frate" + sufixul colectiv –*eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- Capu Piscului – toponim topografic relevând poziţia aşezării în raport cu o formă de teren dominantă în zonă.
- Crâmpotani – toponim topografic format pe baza termenului *crâmpot* ≈ „scurtătură", indicând constituirea aşezării într-o pădure defrişată + sufixul –*eni*, marcă a locului de origine a populaţiei aşezării. Patronimicul *Crâmpotan* este atestat documentar în anul 1813.
- Dobrogostea – toponim compus prin contopire din apelativul slav *gosti* ≈ „oaspete" + determinativul de origine slavă *dobre* ≈ „bun", relevând relaţiile stabilite de migratori cu populaţia băştinaşă în aria localităţii deja constituite.
- Malu Vânăt – toponim topografic compus, evocând natura terenului pe care s-a constituit aşezarea; format pe baza apelativului *mal* + determinativul *vânăt*.
- Merişani – toponim derivat, cu semnificaţie locală, format pe baza substantivului colectiv *meriş* ≈ „plantaţie cu meri", relevând o ocupaţie specifică localnicilor + sufixul –*ani*, care indică locul de proveniență.
- Vărzaru – toponim social; iniţial, nume de agent, de la *varză*, cu sens de „cultivator de varză".
- Vâlcelele – toponim topografic evocând forma terenului în care s-a constituit aşezarea, format pe baza apelativului *vâlcea* ≈ „vale îngustă şi puţin adâncă, cu versanţii ei în pantă uşoară".

SPECIFIC ETNOCULTURAL:

Arhitectură populară tradiţională locală caracterizată prin generalizarea tipului de case construite din grădele de nuiele lipite cu pământ. Planul locuinţelor era, în general, bicameral, fiind format din vatră şi odaie. Casele aveau, la faţadă, o prispă „pomostită" cu pământ. Apărute ulterior, construcţiile de locuit cu foişor şi două niveluri, prezentau, la parter, sub foişorul amplasat, de regulă, lateral, un gârlici cu uşă grilată şi pivniţă, sub nivelul superior amenajat pentru locuit. Etajul era compartimentat în: tindă şi odaie bună. Scara în consolă construită la faţada principală, în continuarea foişorului, era susţinută pe stâlpi de lemn. Din categoria atât de diferenţiată stilistic a caselor înalte, se semnalează tipul de casă cu parter destinat, parţial, locuinţei, etajul fiind afectat exclusiv spaţiilor de locuit (tindă încadrată de două camere). Un spaţiu suplimentar utilizat ca depozit se asigură prin construirea unei „plecători" pe latura posterioară a casei.

Portul popular femeiesc avea, în componenţa sa, în afara iei cu „trup" înflorat, fotă cu zăvelci − reflex al includerii, sub acest aspect, în aria de interferenţă dintre zonele Argeş şi Vâlcea.

Folclorul muzical zonal a reprezentat principala sursă repertorială a remarcabilului interpret de muzică populară **Constantin-Tică Sorescu**, originar din satul Dobrogostea, precum şi a vestitului lăutar **Ion Matache** din cătunul Mielceşti al satului Vâlcelele, al cărui repertoriu includea folclor tradiţional, dar şi creaţii de gen personale: Ce-am auzit eu aseară?; Hora de la Merişani; Hora de la Vâlcele; Hora lui Matache; Prin poiana bradului; Stând pe malul Jiului; Ungurica de pe Argeş ş. a.

Din amplul repertoriu al folclorului coregrafic zonal, dansurile: Bălţăruşca, Brâul de la Borleşti, Bugeacul, Ciocârlanul, Hora ca la Vărzaru, Logojana, Lozasca, Ogănăul, Orgencuţa, Piteşteanca, Resteul de la Vâlcele, Rindeaua, Sârba, Sârba ca la Vâlcele, Sârba de la Merişani, Ţigănească, Ungurica prezintă elemente locale de individualizare.

PATRIMONIUL CULTURAL-ISTORIC:

✚Biserica «Sf. Nicolae» Borleşti –[▲]– ctitorită, în anul 1753, de „dumnealui biv vel şatrar Toma Rătescu sin jupan Ianache". Biserica a fost restaurată în anii: 1889 (înălţarea zidăriei cu un metru, consolidarea fundaţiei şi a pereţilor, rezugrăvire – cu cheltuiala lui Stoian Hagianoff din Bucureşti); 1916 (consolidarea fundaţiei); 1962 (repararea acoperişului). Construcţia prezintă un plan dreptunghiular, cu absidă poligonală decroşată; fără pridvor. O clopotniţă de secţiune octogonală pe tambur pătrat surmontează pronaosul, accesul fiind practicat în zidul nordic. Decoraţie exterioară constând din: ancadramente sculptate în piatră, la ferestre şi la portal. Pictura murală originară în frescă [1753] se păstrează pe peretele vestic al pronaosului (tabloul votiv) şi pe peretele estic, deasupra arcadelor; în tabloul votiv, sunt înfăţişaţi: „jupaniţa Safta, jupan Toma, jupan Costandin, jupan Gheorghe, jupaniţa ego, Balaşa, cocoana Maria, cocoana Catrina, cocoana Joiţa". Pictură ulterioară executată în ulei [1889]. Biserica a fost profanată de armatele de ocupaţie germane, în 1916, şi „deposedată de mai toate obiectele". În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice din sec. XIX: Octoih, Psaltire, Molitvelnic, Didahii [1897], Triod [1897] şi icoane pictate pe lemn în sec. XIX, sfeşnice împărăteşti sculptate în lemn, uşi împărăteşti, clopot din 1760 ş. a.

✚Biserica «Sf. Ioan Botezătorul»+«Cuvioasa Paraschiva» Crâmpotani [1870-1871]~ctitorită de: Tudor Bădescu, Ioana Ciubuc, M. Bădescu, Despa Diţă, Stana Ionescu ş. a. •intervenţii: 1943, 1949, 1965, 1967 •pictură murală: anonim [1871]; Niculae Ioana, fiu al satului [1949].

✚Biserica «Sf. Vasile» Dobrogostea –[▲]– ctitorită, în anii 1809-1810, de jupan Mihalache Uescu, soţia sa, Eufrosina, şi fiul acestora, Alexandru. Slujitorii iniţiali au fost călugări de la Mănăstirea Bascovele. Biserica a fost consolidată în anii: 1855, 1885 (când s-a adăugat un pridvor deschis), 1924 (închiderea pridvorului cu zid de cărămidă şi ferestre), 1958, 1971, 1998. Biserica are un plan trilobat cu abside poligonale şi pridvor închis. Turle de secţiune octogonală se înalţă deasupra pronaosului şi naosului. Decoraţia exterioară este formată din panouri dreptunghiulare separate prin pilaştri. Pictura executată

în anul 1885 a fost restaurată de pictorul Vasile Ivănescu [1958]; repictată [1973]. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Evanghelie [1821], Mineie [1852], Apostol [1852], Mineie [1891-1894], Cazanie [1898], uşile împărăteşti sculptate şi pictate; cruce de lemn [1810], clopot [1834] ş. a.

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului» Merişani –[▲]– edificată, pe locul unei biserici de lemn, în perioada 1800-1808, cu sprijinul financiar al ctitorilor: Constantin Viişoreanu, boiernaş local, Bucşenescu, Rătescu ş. a. Construcţia a fost restaurată în anii: 1892– după un incendiu devastator, cu cheltuiala familiei Petre Grădişteanu; 1919, 1933-1934, 1943. Biserica are un plan dreptunghiular, cu absidă poligonală decroşată şi pridvor închis. Turlă cilindrică peste naos. Pridvorul este surmontat de o turlă-clopotniţă de formă octogonală. Decoraţie exterioară compusă din brâul supramedian format dintr-un tor încadrat de zimţi, care separă faţadele într-o succesiune de firide şi pilaştri terminaţi în arc de cerc. Pictura murală în ulei a fost executată în anul 1919, „în stil modernist", de către pictorul Ion Belizarie, originar din Piteşti. În patrimoniul bisericii, se află mineie şi icoane pictate pe lemn în sec. XIX.

✚Biserica «Sf. Nicolae»+«Cuvioasa Paraschiva» Vărzaru –[▲]– anterioară anului 1654, în care ctitorul, biv vel armaşul Radu Vărzaru, a fost ucis în cursul răscoalei seimenilor şi dorobanţilor nemulţumiţi de hotărârea autorităţilor şi a marilor boieri – printre care se afla Radu Vărzaru – de a-i asimila cu ţăranii dependenţi. Biserica prezintă un plan dreptunghiular, cu absidă semicirculară decroşată; fără pridvor. O clopotniţă octogonală de lemn edificată post 1802, după ce turla de zid s-a prăbuşit în timpul puternicului seism din acel an, se înalţă deasupra pronaosului. În exterior, biserica fascinează prin ampla decoraţie murală formată din trei registre de firide separate prin toruri. În 1873, biserica a fost renovată: „s-au făcut meremet bisericii, au făcut înveliş clopotniţei". Pictura murală în frescă a fost executată în anul 1809, cu cheltuiala lui Gheorghe clucer, Iancu, Radu, Joiţa. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Mineie [1816], Evanghelie [1864], Apostol [1899] şi icoane pictate pe lemn în sec. XIX, uşi împărăteşti, un epitaf.

✚Biserica «Sf. Nicolae» Vâlcelele –[▲]– ctitorită, în 1868, de: Nicolae Boşneag, Miu Giurcă, Ion Mielescu, Grigore Diaconescu şi alţi enoriaşi. Biserică de plan dreptunghiular; turlă de secţiune pătrată deasupra pridvorului. Intervenţii radicale asupra construcţiei constând din: consolidarea cu centură metalică, închiderea pridvorului, refacerea integrală a altarului „desprins din corpul bisericii" au fost efectuate, în 1928-1929, de către meşterii Dumitru şi Grigore Neamţu. Pictură murală executată, în 1930, în frescă, de Bunescu şi, în ulei, de C. Niţulescu din Bucureşti. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Molitvelnic [1740], Penticostar [1800], Triod [1810], Octoih [1811], Psaltire [1843], Mineie [1852], icoane pictate pe lemn în sec. XIX şi un clopot [1810].

✝Cruce de piatră: **Borleşti**: 1659-1660 [7168] –[▲]– trans-formată în Monument al eroilor din 1916-1918, prin inscripţionarea numelor acestora, pe latura posterioară; lângă şcoala generală.

✝Monumente eroi: **Borleşti** [1916-1918]; (1937) – lângă Biserica Borleşti ■~ **Dobrogostea** [1916-1918; 1941-1945] – lângă Biserica Dobrogostea.

În cursul luptelor pentru apărarea unității și independenței naționale a României, au căzut eroic la datorie 260 locuitori ai comunei Merișani, numărul eroilor menționați nominal în monumentalul volum «Argeș. Cartea eroilor» fiind raportat la evenimente de importanță fundamentală în istoria neamului românesc: Războiul de independență [5], Primul război mondial [191], Al doilea război mondial [64].

❖ MEMENTO:

CASA STĂTESCU din Borleşti–[▲]–, casă boierească edificată în secolul al XVI-lea; de plan dreptunghiular, cu două niveluri: parter amenajat ca beci, prezentând un tavan susţinut pe grinzi masive din stejar şi etaj cu o sală mediană încadrată de câte două camere. Casa are, la faţada principală, un foişor cu arce trilobate sprijinite pe coloane de zid, pe partea estică, şi un ieşind, pe latura sudică. Decoraţia exterioară este formată din pilaştri, dispuşi între brâu şi cornişă, realizaţi din stucatură. O particularitate o prezintă existenţa unei

picturi murale (scena biblică imaginând pe «Maica Domnului cu Pruncul» zugrăvită deasupra accesului la etaj) cu rol de proteguire a construcţiei împotriva spiritelor malefice.

CONACUL MERIŞANI –[▲]– amplasat într-un parc natural de circa 6 ha, cu alei străjuite de brazi, stejari, tei, frasini. Clădirile componente ale conacului [post 1870] prezintă interes pentru evoluţia arhitecturii zonale.

GARA MERIŞANI –[▲]– este proiectată de inginerul Elie Radu [1853-1931], considerat „părintele arhitecturii feroviare naţionale", construirea acesteia fiind definitivată în 1899, deşi linia ferată Piteşti-Curtea de Argeş fusese inaugurată la 27 noiembrie 1898.

IN MEMORIAM

✪ **CARP-FLUERECI ION** [1947-1998] – artist plastic, profesor, membru UAP [1973], director la Liceul de artă Suceava. Autor de grafică, ilustraţii de carte, picturi; expoziţii în ţară şi străinătate (Bulgaria, Franţa, Israel, Italia, Ungaria, URSS).

✪ **CRISTESCU ALEXANDRU** [1909-1995] – profesor de ştiinţele naturii la Piteşti şi Câmpulung-Muscel; lector universitar la Institutul pedagogic Piteşti [1972-1976]. Opera: «Curs de zoologia nevertebratelor». «Curs de zoologia vertebratelor», «Plante caracteristice din Delta Dunării».

✪ **DIACONESCU MARIUS (MARIN)** [1930-1998] – publicist, redactor al publicaţiilor: „Oltul", „Secera şi ciocanul". Opera: «File din Cartea Oltului» [1969], «Stoicăneşti. Anul 20. Schiţă monografică» [1969] – în colaborare.

✪ **DUȚESCU NICOLAE** [1903-1984] – medic stomatolog, specializat în chirurgie maxilo-facială; profesor universitar la Facultatea de stomatologie din Iaşi [1946-1961] şi Timişoara [1962-1971] înfiinţate sub coordonarea sa. Opera: «Manual de stomatologie generală», «Manual de chirurgie maxilo-facială» ş. a. Distins cu „Ordinul muncii" cl. I.

✪ **DUȚESCU TEODOR-DUŢU** [1870-1949] – publicist, traducător, inspector al cercurilor culturale de la sate. Opera: «Crâng şi luncă» [1896], «Freamăt» [1898], «Avem cu ce să ne mândrim» [1903], «Două drame ţărăneşti» [1903], «Consideraţiuni critice asupra poeziei noastre poporane» [1903], «Carol Vodă Făt-Frumos» [1907], «O părere în chestia ţărănească» [1907], «Din vatra unui sătean cuminte» [1911], «Contra amintiri» [1915]; piese scrise în colaborare cu actorul Vasile Leonescu: «Jianu» [1900], «Peneş Curcanul» [1901], «Zavistie» [1902], «Oricum» [1912] preluate de Teatrul Naţional din Bucureşti.

✪ **MATACHE ION** [1905-1957] – instrumentist la vioară, ţambal, pian; solist vocal de muzică populară; culegător de folclor. Şef de tarafuri lăutăreşti la: Stâlpeni, Piteşti, Bucureşti; dirijor la Orchestra de muzică populară radio Bucureşti [1949]. Discografie: «Brâuleţul ca-n Muscel», «Bugheanul», «Hora lui Matache», Jiana din Argeş», «Sârba de la Merişani» ş. a.

✪ **MONCEA JEAN** [1925-2002] – profesor universitar de geometrie descriptivă şi desen la Institutul politehnic Bucureşti, prorector [1973-1981]; ambasador al României în Spania [1988-1990]. Opera: «Manual de desen industrial pentru studenţii din domeniul construcţiilor de maşini şi utilaje» [1964], «Desen industrial» [1965], «Geometrie descriptivă şi desen tehnic industrial» [1970] ş. a.

✪ **OPREA DUMITRU** [1924-1979] – inginer horticol, profesor universitar la Institutul agronomic „Nicolae Bălcescu" din Bucureşti [1953-1979]. Opera: «Folosirea raţională a polarităţii în cultura viţei de vie» [1956], «Tăierea şi conducerea viţei de vie» [1967], «Viticultura. Memorator pentru producţia vegetală» [1974], «Viticultura cu baze de anatomie şi fiziologie» [1974], Viticultura practică [1975].

✪ **SORESCU CONSTANTIN-TICA** [1930-2008] – renumit interpret de muzică populară, memorialist. Opera memorialistică: «Cânt de dragul ţării mele» [1971], «Cântecele mele, salbă de mărgele» [2002], «Romanţa amintirilor» [2005].

✪ **VASILIU GEORGE** [1908-1989] – profesor universitar, ihtiolog. Opera: «Vertebrata Romaniae» [1939], «Salmonicultura (Creșterea păstrăvilor)» [1943], «Peștii apelor noastre» [1959], «Animalele de apă dulce și răspândirea lor» [1960], «Systema avium Romaniae» [1968], «Fauna vertebratica Romaniae» [1968], «Zoologia vertebratelor» [1974], «Istoria ihtiologiei româneşti» [1987], «Biologi din România» [2001]– apărut postum.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Grigore Constantinescu– *Argeșul monumental – enciclopedie patrimonială*, Pitești, 2011, p. [543-546] – 282.

*** *Monografia parohiei Borleşti din comuna Borleşti, judeţul Argeş,* Piteşti, 1936; http://judete.biz/localitati-arges/; Ion Popescu-Argeşel – *Judeţul Argeş*.

–[▲]– Monument istoric şi de artă

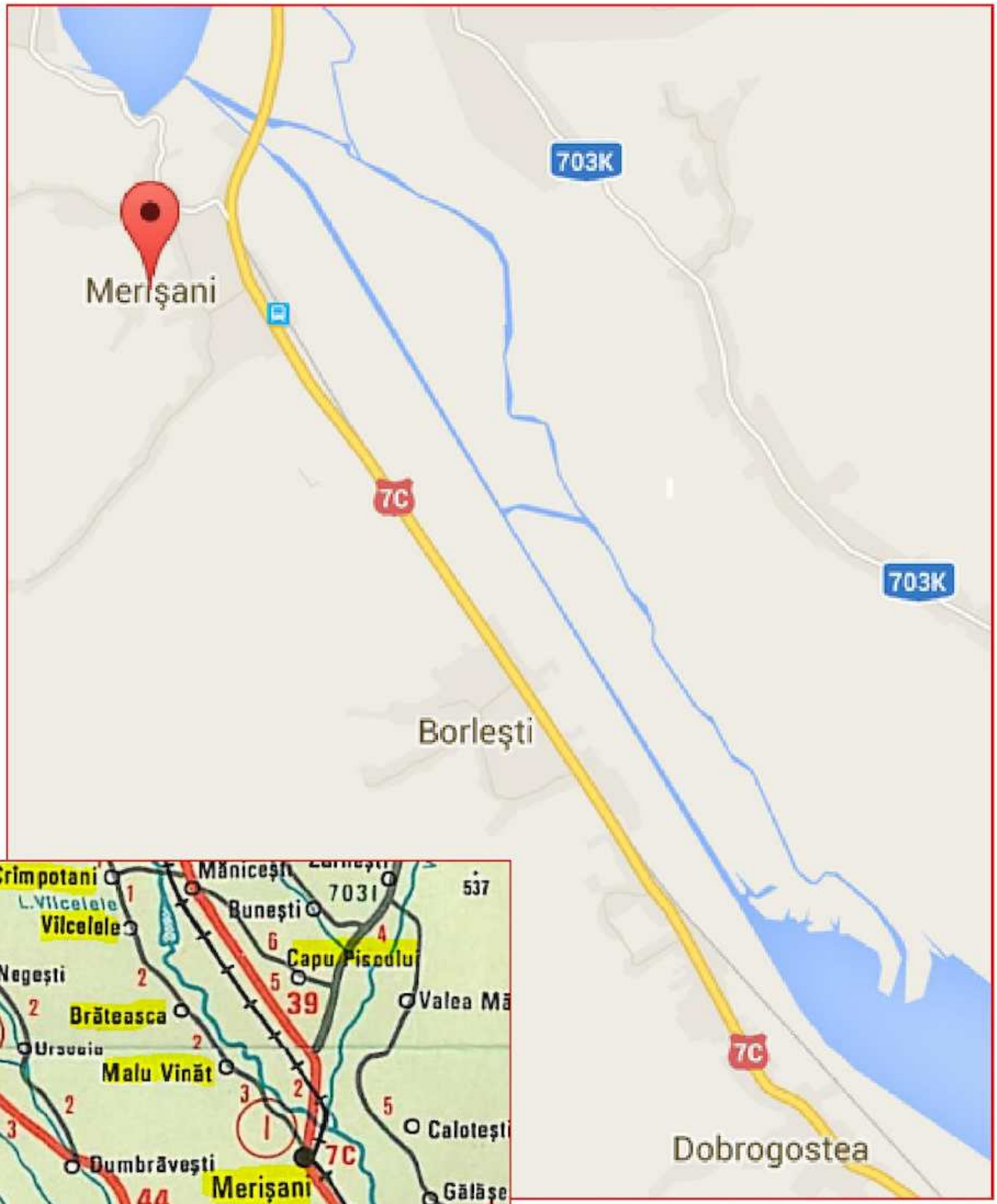
703K
Merişani
7C
Borleşti
703K
7C
Dobrogostea

Crimpotani
L.Vîlcelele
Vîlcelele
Mănicești
Zărnești
7031
537
Bunești
Negești
Brătească
Urșoaia
Malu Vinăt
Capu Pisdului
Valea Mă
39
Dumbrăvești
44
Merișani
7C
Calotești
Gălășe
Borlești
Vărzaru
Băcești
Drăganu
(Drăganu-Olteni)
Dobrogostea
Bascov

PRIMĂRIA COMUNEI MERIŞANI.

GARA MERIŞANI.

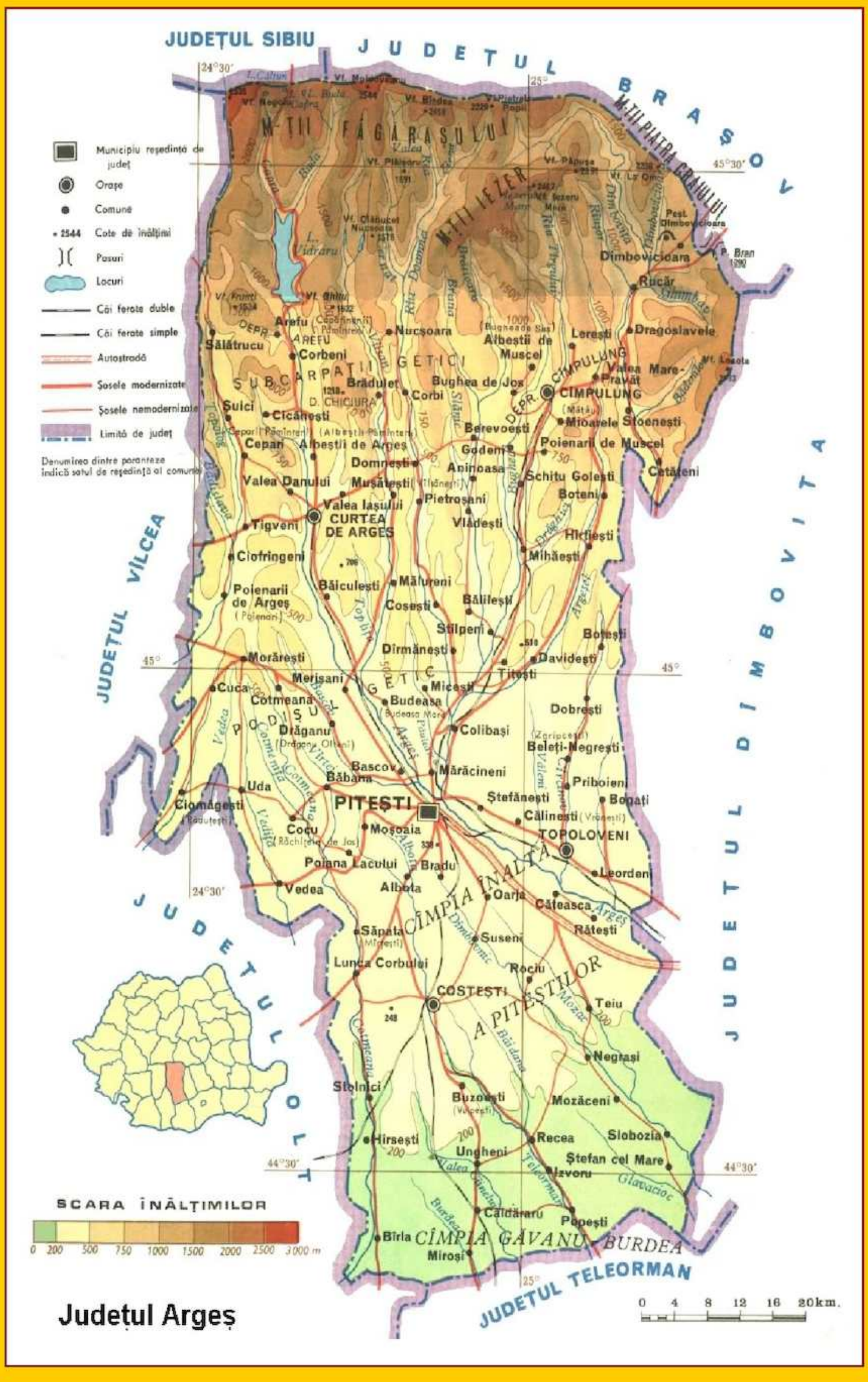

Județul Argeș